

BULGARİSTAN EKONOMİSİ BÜYÜMEYE DEVAM EDİYOR

Eski bir Doğu Bloğu ülkesi olan Bulgaristan, AB üyeliğine hazırlanma aşamasında ekonomisini pazar ekonomisi prensipleri çerçevesinde AB standartlarına getirmeye çalışmıştır. Yaklaşık 10 yıl önce ağır bir mali kriz yaşamış olan ülke, daha sonra ekonomik reformlara ağırlık vermiş ve bu sayede makroekonomik istikrar ve yüksek büyüme oranlarına kavuşmuştur.

Krizden sonra Bulgar parası Leva'nın Alman Markı'na sabitlenmesi ve Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yapılan standby anlaşması istikrarı kuvvetlendirmiştir. Düşük enflasyon ve yapısal reformlarda kat edilen mesafe sayesinde yatırım ortamı da iyileşmiş ve ülkeye yabancı sermaye girmeye başlamıştır.

Makro Ekonomik Performans

GÖSTERGELER	2002	2003	2004	2005	2006
GSYİH (milyar Leva)	32,402	34,628	38,823	42,797	49,091
GSYİH (büyüme, %)	4.5	5.0	6.6	6.2	6.1
Yab. Serm. girişi (milyon €)	980.0	1,850.5	2,735.9	3,103.3	4,104.5
Enflasyon (TÜFE, ort., %)	5.8	2.3	6.1	5.0	7.3
İhracat (milyon €)	6,062.9	6,668.2	7,984.9	9,466.3	11,982.6
İthalat (milyon €)	7,940.9	9,093.8	10,938.4	13,876.1	17,372.7
Döviz Kuru (ort., \$:Leva)	1.88	1.55	1.44	1.66	1.49
Net dış borç (milyon €)	3,872.8	3,437.3	3,150.6	4,497.1	5,970.5

Kaynak: Bulgaristan Merkez Bankası

En önemli ticaret ortağı Avrupa Birliği olan Bulgaristan'ın ticaret hacmi, özellikle Almanya, İtalya, Yunanistan ve son dönemlerde de Belçika ve Fransa ile artmaktadır. Ancak, AB ekonomisinde gözlemlenen yavaşlama, Bulgar ekonomisi için bir tehdit oluşturmaktadır. 2006 senesinde Bulgaristan'ın toplam ihracatı 11 milyar 982.6 milyon Avro, ithalatı ise 18 milyar 375 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir. İhracattaki artışın özellikle gıda ve hazır giyim gibi tüketici ürünlerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Son yıllarda bu sektörlerin ihracattaki payı büyük ölçüde artmıştır.

Türkiye ve Bulgaristan arasındaki dış ticaret 2007 yılı sonu itibariyle 4 milyar doları aşmıştır.

Türkiye- Bulgaristan Dış Ticareti (milyon dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
1996	152,984	358,038	-205,054	511,022
1997	170,033	366,541	-196,508	536,574
1998	213,191	367,420	-154,229	580,611
1999	233,595	295,575	-61,980	529,170
2000	252,934	465,408	-212,474	718,342
2001	299,415	393,516	-94,101	692,931
2002	377,502	506,002	-128,500	883,504
2003	619,101	684,348	-65,247	1,303,450
2004	894,307	949,727	-55,421	1,844,034
2005	1,176,714	1,186,204	-9,490	2,362,918
2006	1,567,020	1,635,944	-68,924	3,202,964
2007	2,060,159	1,951,656	-108,503	4,011,815

Türkiye- Bulgaristan İkili Ticaretinde Başlıca Ürünler (2006)

İHRACAT	(\$)	İTHALAT	(\$)
Tekstil elyafı ve mamulleri	247.711.495	Demir dışı metaller,mamulleri	587.909.323
Demir ve çelik	141.177.837	Demir ve çelik	257.394.859
Giyim eşyası ve aksesuarları	133.291.352	Taşkömürü katranı ve ham petrol ürünler	126.282.350
Elektrikli makine ve cihazlar	125.349.424	Metal dışı mineral mamuller	79.429.338
Kara ulaşım araçları	115.720.700	Organik kimyasal ürünler	70.710.646
Demir dışı metaller,mamulleri	87.277.792	Anorganik kimyasallar,radyoaktif,nadir elementlerin bileşikleri	65.188.376
Metallerden nihai ürünler	80.982.686	Metal cevherleri, kırıntı, döküntü, hurdaları	62.132.895
Metal cevherleri, kırıntı, döküntü, hurdaları	74.857.046	Plastikler ve mamulleri	58.334.818
Çeşitli mamul eşya	49.060.405	Yağlı tohumlar ve meyveler	48.380.164
Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	45.490.084	Elektrikli makine ve cihazlar	25.745.167

Bulgaristan, son dönemde artan bir hızla uygulamaya koyduğu mevzuat değişiklikleri ile yatırım önündeki engelleri azaltarak, prosedürleri kolaylaştırmayı ve yatırım sonrası elde edilen kazancın dağılımı konusunda yatırımcının beklentilerinin karşılanmasını hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda kurulan Yabancı Yatırım Ajansı, bürokrasiyi azaltmayı ve tüm yabancı yatırım işlemlerinin tek bir kurumda birleştirmeyi amaçlamaktadır.

Bunun yanı sıra, AB normlarına uyma zorunluluğu Bulgaristan'ı yabancı yatırımcılar için daha istikrarlı bir pazar konumuna getirmektedir. Ülkenin üçte birinde uygulanmakta olan yatırım teşviği çerçevesinde sağlanan muafiyet sayesinde gelir vergisi alınmamakta, kurulma aşamasındaki sanayi bölgelerine önemli teşvikler sağlanmakta ve 5 milyon Avro üzerinde yapılan yatırımlar için girdi ithalatında gümrük vergisi muafiyeti sağlanmaktadır. 2006 yılında Bulgaristan'da gerçekleşen toplam yabancı yatırımın toplamı 4 milyar 104,5 milyon Avro'yu bulmuştur.

Bulgaristan'da Yabancı Yatırımın Ülkelere Göre Dağılımı 1999-2006 (Milyon Avro)

1	Avusturya	2,322.2	13	Fransa	248.2
2	Yunanistan	1,275.1	14	Rusya	226.3
3	İngiltere	1,224.3	15	Birleşik Krallık Virjin Adaları	172.0
4	Hollanda	925.7	16	Türkiye	128.4
5	İtalya	843.1	17	İrlanda	120.2
6	Almanya	670.1	18	Adam Adası	115.5
7	İsviçre	612.7	19	Danimarka	80.8
8	ABD	504.2	20	İsveç	73.3
9	Kıbrıs Rum Kesimi	466.4	21	İspanya	66.1
10	Macaristan	464.4	22	İsrail	54.8
11	Çek Cumhuriyeti	464.2	23	Japonya	47.0
12	Belçika ve Luksemburg	400.5	24	Romanya	43.7

Bulgaristan Yabancı Yatırım Ajansı verilerine göre Türkiye Bulgaristan'da 16. yabancı yatırımcı ülke konumundadır. 2006 yılsonu itibarıyla Bulgaristan'daki doğrudan Türk yatırımları 128 milyon dolara ulaşmıştır ve bu rakam yabancı ortaklı Türk yatırımları ile yaklaşık 250 milyon dolara çıkmaktadır. Ancak anılan hesaplama üçüncü ülkeler üzerinden gelen Türk sermayesi dahil edilmemiştir. Bulgaristan'daki Türk yatırımlarının açıklanan resmi rakamın üzerinde ve 600 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Bulgaristan'daki özelleştirme programı bürokratik engeller nedeniyle aksamakla birlikte bu alanda önemli işbirliği potansiyeli bulunmaktadır. Özellikle yeni hükümetin özelleştirme yönünde adımlar atması ve yabancılara bu sürece katılmak için uygun şartlar yaratması bu süreci hızlandırmıştır.

Türk firmaları Bulgaristan'da soda, kağıt ve şeker üretimi, makine imalat, elektronik ve turizm alanında yaptıkları yatırımların yanında gıda sanayi, otelcilik, yol ve altyapı inşaatları, kimya, tekstil ve konfeksiyon sektörlerinde işbirliği projelerini takip etmektedir. AB'ye üyelik sürecindeki iki ülke için işbirliğine uygun sektörler tarım sanayi, müteahhitlik sektörü ve inşaat malzemeleri, savunma sanayi, turizm, sağlık ekipmanları, otomotiv yan sanayi sektörü olarak gözlenmektedir.

Tarım: Avrupa Birliği'nin bölgedeki tarımsal ve kırsal kalkınma için sağladığı fonlardan yararlanarak ortak tarım projeleri için imkanlar değerlendirilebilir. İşlenebilir arazi için tarım ekipmanı ve tarım arazisi işleme tecrübesi gerekmektedir.

Dünya Bankası, Tarım Sektörü Uyum Kredisi (ASAL I) çerçevesinde 75.76 milyon ABD dolarını Bulgaristan'a sağladıktan sonra 50 milyon ABD doları değerindeki ikinci bölüm krediyi (ASAL II) kullanıma sunmayı planlamaktadır.

İnşaat: İki ülke sanayicilerinin karşılıklı olarak fırsatları takip ederek, ihalelere katılmaları ve yatırım gerçekleştirmeleri ikili ilişkilere yeni bir boyut getirecektir. Bu çerçevede yer alabilecek altyapı projeleri şunlardır:

- Pan-Avrupa IV .Koridoru Vidin-Kalafat arasında ikinci bir köprü inşaatı ile Bulgaristan ve Romanya arasında ulaşım ağının artırılması.
- Filibe-Svilengrad-Yunanistan/Türkiye sınırı arasında yer alan demiryollarının rehabilitasyonu.
- Maritsa Otoyolu, Orizovo-Kapitan Andreevo (Türkiye sınırı) bölümünün inşası.
- Pan-Avrupa VIII .Koridoru TRAKIA Otoyolu, Orizovo (Filibe)-Karnobat (Burgaz) arası 190 km inşası.
- Guesevo İstasyonu ile Makedonya sınırı arasındaki 2.5 km uzunluğundaki tren yolu yapımı.
- Burgaz ve Vama Limanı'nın modernizasyonu ve yeniden yapılandırılması.
- Pan-Avrupa VII.Koridoru Tuna nehrinde yer alan Lom Limanı'nın modernizasyon ve yeniden yapılandırılması.
- Sofya Havaalanı yeni terminal binası ve pist inşası.
- Elektrik santralleri, nükleer, termik ve hidro elektrik santralleri.

Ayrıca üst yapı konut inşaatında Bulgaristan'ın yüksek/ orta gelirli kesimi için yeni açılımlar bulunmaktadır.

Savunma Sanayi: Bulgaristan'ın 26 Mart 2003 itibariyle başlayan NATO üyeliği iki ülke firmalarına know-how değişimi ve ortak yatırım konularında işbirliği imkanları yaratmaktadır.

Turizm: Sektörde mevcut Türk yatırımlarına ilave olarak kış turizmi ve termal turizmdeki mevcut potansiyel, gerek turizm sektöründe müteahhitlik yapan firmalar için gerek uluslararası standartlarda hizmet veren otel yönetim sistemlerine sahip Türk turizm firmaları için imkanlar sunmaktadır.

Sağlık Ekipmanları: 1999 yılından bu yana sağlık sektörüne ayırdığı bütçeyi artıran ve sağlık sigortası sistemi ile ilave bütçe sağlamayı amaçlayan Bulgaristan'ın modernizasyon çerçevesinde yeni sağlık ekipmanlarına, sağlık hizmeti eğitimine ve sağlık alt yapısına ihtiyaç duymaktadır. Bu sektörde tecrübeli Türk firmaları için işbirliği imkanları bulunmaktadır.

Otomotiv: 2000 yılı sonrasında ikinci el ithal binek aracı kullanmayı tercih eden Bulgar aileleri ve şirketlerin bu araçların bakımları için ihtiyacı olan test cihazları ve yan sanayi için hali hazırda ithal edilen araçlara tedarikçi olan Türk firmaları tarafından hizmet sunulması bir diğer işbirliği imkanıdır.

Bulgarian Economy Continues to Develop

The economy of Bulgaria declined dramatically during the 1990s with the collapse of the COMECON system and the loss of the Soviet market, to which the Bulgarian economy had been closely tied. The standard of living fell by about 40%, and only regained pre-1989 levels by June of 2004. In addition, UN sanctions against Serbia (1992-95) and Iraq took a heavy toll on the Bulgarian economy.

The first signs of recovery emerged when GDP grew 1.4% in 1994 for the first time since 1988, and 2.5% in 1995. Inflation, which surged in 1994 to 122%, fell to 32.9% in 1995. During 1996, however, the economy collapsed due to slow and mismanaged economic reforms, disastrous agricultural policy, and an unstable and decentralized banking system, which led to an inflation rate of 311% and the collapse of the lev.

When pro-reform forces came into power in the spring 1997, an ambitious economic reform package, including introduction of a currency board regime, was agreed to with the IMF and the World Bank, and the economy began to stabilize. As of 2007 the economy is growing at a steady pace of above 5% a year with budget surpluses and shaky inflation. Future prospects are tied to the country's increasingly important integration with the European Union member states. The country is expected to join the Eurozone between 2010 and 2012.

In 2007, the trade volume between the two countries exceeded 4 billion U.S. dollars. Turkey's main export items are cotton cloth, woven textile, copper ore, cleaning chemicals, electrical conductors, zinc ore, television receivers. Turkey's main import items are fuel oil, lube oil, copper cathodes, non-alloy zinc, zinned iron-steel, sodium bicarbonate, polipropilen.

Turkish companies' investments in Bulgaria topped 600 million U.S. dollars in the year 2006.